

The features of polysemy and homonymy are considered in Ukrainian telecommunication terminology. A quantitative analysis is carried out and the characteristic examples of significant words and homonyms which function as terms of telecommunication industry are resulted.

Key words: telecommunication terminology, polysemy, homonymy.

О. І. Пушкар

ЯВИЩЕ ЕВФЕМІЇ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті розглянуто явище евфемії в сучасному українському політичному дискурсі. Подано аналіз суті евфемістичних та дисфемістичних одиниць з огляду на політико-соціальний контекст та визначено їхні характеристики. Для аналізу використані тексти виступів провідних політиків країни (В.Ющенко, Ю.Тимошенко, В.Януковича) за період грудень 2008 – квітень 2009 року.

Ключові слова: політичний дискурс, евфемія, евфемістичні та дисфемістичні одиниці, інтенції, істинність, маніпуляція.

Глобалізаційні перетворення у сучасному світі, стрімкий розвиток технологій, інформаційний бум, необхідність швидкого та якісного обміну інформацією, її ефективність, зрозумілість та високі вимоги до комунікаційних можливостей мовців – усе це разом сприяє посиленню уваги до розвідок, предметом вивчення яких є саме феномен мовлення (а не мова). Інтереси мовознавства істотно перемістилися у сферу мовленнєвої діяльності та її продукту – дискурсу. Більшість наукових праць сучасного мовознавства присвячені саме процесам та механізмам комунікації, якими займається дискурсивна лінгвістика. Нині такі дослідження набувають цінності для багатьох соціальних наук, адже, не новина, що у XXI столітті “необхідними для життєвого успіху якостями стають уже не особиста мужність, не фізична сила, а, радше, розумова гнучкість, психічна стійкість, здатність до контактів з іншими людьми” [4].

Сьогодні комунікація відіграє важливу роль у розбудові будь-якої держави, у формуванні належної свідомості її громадян, власне й тому політична комунікація по праву вважається одним з основних чинників формотворчого характеру держави. Спостерігаючи за перипетіями в українській політиці не можна не аналізувати той комунікаційно-маніпулятивний простір членами якого ми є. В Україні наразі посилений інтерес до вивчення політичної комунікації (К.Серажим, С.Андрусів, Ф.Бацевич, Г.Почепцов, Г.Яворська, А.Баранов, І.Стецула, О.Фоменко), який, на думку Л.Бесонової, багато в чому зумовлений “загостренням у країні політичної боротьби у якій активно використовують найрізноманітніші засоби, тактики та прийоми комунікативного впливу на виборців” [1]. Як наслідок “Інтенсивне політичне життя веде до постійного розвитку лексики, фразеології та інших систем національної мови, до пошуку все нових та нових засобів прагматичного впливу на масову аудиторію” [1]. З допомогою політичної комунікації різні факти, політичні події можна інтерпретувати у вигідному для авторів повідомлення світлі, нав’язуючи загалу потрібне розуміння дії. Вплив є тим сильніший, чим більше ця мета прихована, завуальована від реципієнтів, а щоб не виникало відчуття комунікативного дискомфорту мовці часто вдаються до евфемізації свого мовлення. На думку Д. Крістала, саме “політичний дискурс, поряд із рекламним, найбільш придатний для того, щоб прикрашати дійсність і приховувати справжній стан справ” [6].

Актуальність роботи зумовлена посиленням інтересом сучасної української лінгвістики до процесів та механізмів політичної комунікації в ролі могутнього інструмента мовленнєвого впливу (важливим фактором тут є ідеонаціональний характер, що зумовлено культурно-історичними чинниками), до усвідомлення та розуміння справжньої суті повідомлення, яке прослідковуємо при детальному аналізі комунікаційно-політичних процесів. Під політичним дискурсом ми розуміємо сукупність мовленнєвих актів та практик суб’єктів, сферу діяльності яких визначаємо у політичній площині.

Дослідження евфемії сучасного українського політичного дискурсу сприяє осягненню внутрішньої логіки політичного явища країни, спрямовує до виявлення інтенцій учасників політичної комунікації, з’ясовує істинність висловленого, сприяє вирізненню маніпулятивних ознак політичного дискурсу сучасної епохи і саме зараз знання про механізми маніпуляції суспільною свідомістю набувають особливої наукової та гуманітарної ваги.

Мета статті полягає у виявленні особливостей використання евфемістичних та дисфемістичних одиниць, визначенні справжніх інтенцій мовців. Для дослідження евфемізмів політичної дійсності ми використовували тексти виступів провідних українських політичних діячів (В.Ющенко, Ю.Тимошенко, В.Янукович) за період грудень 2008 – квітень 2009 року, представлені на відповідних офіційних сайтах [3,5,7].

Грунтовні дослідження евфемістичних одиниць ведуть початок з XX століття (Г.Пауль, С.Відлак, Л.Булаховський), все більше їх з’являється наприкінці XX – початку XXI століття (О.Януш, А.Кацев, Е.Бенвеніст, Л.Крисін, В.Москвін). Проблема евфемії у політичній площині розглянута у деяких працях зарубіжних авторів (В.Заботкіна, І.Корнюшенкова, В.Паніна, О.Павлова). Аналіз наукових робіт показав, що евфемізація українського політичного мовлення не була предметом жодного монографічного дослідження, частково його розглянуто у дисертаційній роботі К.Серажим, де предмет вивчення сформульовано досить широко. Наразі увагу зосереджують на вужчих питаннях дискурсу для поглибленого вивчення та наукового обґрунтування, які в перспективі відкривають можливість ідентифікації української політичної дійсності, сприяють поглибленню знань про психологічну, соціальну, комунікаційну зумовленість політичного розвитку держави, адже “мовні інновації передують суспільним перетворенням, тому зміни у стилі політичної мови служать індикатором” суспільно-політичних змін [2].

Сьогодні українські політики постійно міняють сенс слів і правила гри залежно від кон’юнктури. Політичні евфемізми, що маскують дійсний сенс явищ, спрямовані на викривлення соціальної дійсності, сприяють дезінформації.

Так, “евфемізмом позначено те, що за логікою речей слід було б оцінити негативно, але інтереси промовця (політична вигода) змушують оцінити це позитивно” [6] і для того, щоб успішно конкурувати, у сучасному політичному світі першочерговим питанням виступає вага кожного слова, що підтверджено самим президентом України: *Я хотів би, щоб кожен запам'ятав, якщо у нього є можливість поспілкуватися з журналістами – бажано, щоб він ніс позитивну тематику* (попри “реальний критичний стан речей”) (інформація стосується організації Євро-2012. – О.П.) [В.Ющенко; 5,18.12.08]. Евфемістичне перейменування вказує на прагнення адресантів уникати комунікативних конфліктів. Наприклад, Закон України, який називається *Про внесення змін до деяких законів України з метою поліпшення стану платіжного балансу України у зв'язку зі світовою фінансовою кризою* насправді узаконив підвищення надбавки у розмірі 13% до діючих ставок ввізного мита на імпортовані товари, що фактично веде до збільшення ціни таких товарів на внутрішньому ринку (20.02.09).

Найпоширенішими мовними засобами вираження евфемістичних одиниць в українському політичному дискурсі є використання номінації з достатньо загальним значенням, які використовуються для називання цілком конкретних назв понять, предметів. Недоречність репрезентації справжніх фактів спричиняє заміну певних назв, понять, які є небажаними у цій комунікативній ситуації. Таким чином, евфемізація становить собою стратегію вуалювання, затушовування небажаної інформації, що дає змогу зробити менш очевидними неприємні факти: *Що ж стосується підписаного контракту – дійсно, ті параметри* (насправді “обмеження” в обсягах постачання природного газу. – О.П.), *які туди закладені, навіть за найобережнішими оцінками, несправедливі і невідповідні для нашої країни* [В.Ющенко; 5,10.02.09]; *Конструкція* (фактично “зміни”. – О.П.), *яка була принесена в Конституцію, глибоко не раціональна* (“невідповідна”, адже не дає позитивних результатів. – О.П.) [В.Ющенко; 5,23.02.09].

Використання евфемізмів ускладнює усвідомлення суті справи для пересічного громадянина і лише інформована людина зможе прочитати той підтекст (розуміння суті справи) у тексті політиків, який завуальовано. Інколи те, що є нормою для одного покоління, є неприпустимим для іншого і підлягає евфемізації: *Це значить, що ми будемо економити значні обсяги природного газу по яким ми залежимо, як ви знаєте, від іншої країни* (а саме “від Росії”. – О.П.) [Ю.Тимошенко; 7,04.12.08]; *Україна не може залишатись поза великими системами безпеки* (такими як “НАТО”. – О.П.) [Ю.Тимошенко; 7, 06.03.09]; *Я не збираюсь бути маріонеткою для цілей іншої нації* (очевидно “російської” з огляду на контекст подій січня-лютого 2009 року. – О.П.) [В.Ющенко; 5, 12.02.09].

Подекуди використання асоціативно-номінативної лексики на рівні заміни простої номінації відбиває оцінні інтенції адресанта, унаочнює його відношення до певних політичних реалій, або ж небажання рахуватися з нинішніми реаліями. У цьому випадку конкретика була б й негативною оцінкою власної діяльності: *Для нашої спільної ефективної роботи додався ще один інструмент* (фактично, ним виступає “влада”. – О.П.) – *це більшість в парламенті, шановні друзі, це інструмент такий, який може піднятися над всіма інституціями* (тобто, усе підлягає підпорядкуванню саме цьому “інструменту”. – О.П.), *які працюють сьогодні в Україні* [Ю.Тимошенко; 7,10.12.08]. Поняття влади сьогодні в Україні має виразно конотативно-негативний відтінок та розгорнуту систему словесної заміни. У когнітивному аспекті відмова від прямої номінації означає спрямування у бік позитивізації, а асоціативне поле семи “інструмент” пов'язане з “працею, роботою”, якої так потребує українська політична дійсність. *Інструмент існує* (“важелі впливу”. – О.П.), *ним потрібно просто правильно користуватися* – заявила Голова уряду, будучи здивована позицією Національного банку України, який не застосовує необхідні механізми регулювання [Ю.Тимошенко; 7,05.03.09].

У прагматичному плані евфемія вимагає врахування усіх соціокультурних факторів певної ситуації, корегуючи мовну стратегію впливу на численного адресата: *Національний банк не встановлює курс... і я тут просив би... розуміючи гарячі заяви, які ідуть тут, все-таки, знайти можливість їх стримувати* (тобто “прибрати”. – О.П.) [В.Ющенко; 5,10.12.08]. Така стратегія вказує на конкретних винуватців або відповідальних за те, що відбувається й ці евфемізми можна інтерпретувати по-різному, їхня природа проглядається у контексті, але їхня сутність зводиться до одного – соціального контролю за суспільною думкою.

Евфемія подекуди настільки завуальовує дійсність, порушуючи тим самим принцип чіткості та ясності комунікації, що інколи неможливо встановити межі відповідальності серед комунікантів за певний стан речей: *Я знаю всю природу* (насправді “причини” – О.П.) *того, що лежить в основі падіння курсу гривні* [Ю.Тимошенко; 7,17.12.08]. В цьому випадку евфемізації підлягає питання конкретики, наявності видимих ознак – “причин”, а отже і відповідальність за бездіяльність, натомість евфемізоване “природа” – більш розмите, ширше в інтерпретаційних можливостях, а звідси й розмиті та невизначені межі відповідальності.

Одним із засобів евфемізації постає і використання лексем, групи лексем, які через неповноту дії, слабкий ступінь якості позначають якість самої по собі: *За всіма одинадцятьма пріоритетами (у сфері співробітництва України і Росії) досягнуто досить серйозного прогресу; Мається на увазі, що в машинобудівних підприємствах, підприємствах, які працюють в системі космосу, ми маємо на сьогодні досить потужну* коопераційну систему зв'язків з підприємствами Російської Федерації [Ю.Тимошенко; 7, 30.04.09]. Така гра слів видає бажане за очевидне: бо *досить серйозного* не є досягненням серйозного прогресу, а *досить потужна* не є потужна система.

Поширеним явищем в сучасному українському політичному дискурсі є й використання іншомовних слів і термінів, які більш вигідні для маскування суті явища ніж звична лексика (і яке вимагає окремого дослідження): *Прошу вгамувати політичні пристрасті і накласти мораторій* (тобто “заборону”. – О.П.) *на конфлікти, з'ясування взаємин* [В.Ющенко; 5, 31.03.09].

Поряд з маскуванням небажаного евфемізми можуть слугувати й для позитивізованого нашарування, що у політичному дискурсі слугує показником власної відмінної діяльності та позиціонуванні себе захисником національних інтересів: *Ми запропонуємо програму, яка дасть можливість захистити* (“відвернути” – О.П.) *країну від кризи, що розвивається катастрофічно швидко* [В.Янукович; 3, 21.02.09].

Як бачимо, зміщення прагматичного акценту в процесі евфемістичного перейменування спричиняє “позитивізацію” денотата, що і є головною метою евфемії: *Думаю, що цим проектом ми принесли великий оптимізм (“надію” щодо проведення Євро –2012 в Україні. – О.П.) у проект підготовки [В.Ющенко; 5,18.12.08].*

Існує й інший процес перейменування, проте вже дисфемістичний, який зумовлює до “негативізації” денотата і який є більш характерним для опозиційним до влади політичним інститутам. Дисфемізми намагаються принизити денотат, їхня мета – сформувати сприйняття об’єкта як підозрілого і небажаного. *Я також вимагаю від Президента України **прибрати** (а отже “звільнити” – О.П.) від влади Національного банку все правління [Ю.Тимошенко; 7,17.12.08].* Як і у випадку евфемістичної лексики основний фокус падає саме на лексико-семантичний простір: “прибрати” виглядає з відтінком негативної оцінки діяльності правління, коли “звільнити” звучить стилістично нейтральніше; *Та **метушня** (тобто “заклопотані справи” (вказівка на уряд), що задіяна, наприклад, навколо політики центрального банку, призведе тільки до одного: ... ми похитнули одне, що для нас було святим (асоціативне поле “недоторканого статусу”, посягання збоку) **принаймні з 1996 року** [В.Ющенко; 5,23.02.09].* Як бачимо характерне для опозиційних кіл дисфемістичне перейменування показове в сучасному українському політичному дискурсі й для провладних інститутів: *Зараз треба спокійно, до часу визначення – а це середина літа, – серйозно, без будь-якого **підлабузювання** (спроб уже зараз завоювати симпатії у потенційних виборців. – О.П.) виконувати свої функції, чесно і гідно [В.Ющенко; 5,23.02.09].* Такі політичні визначення кардинально увиразнюють зміст та емоційний відтінок слова, викликають відразу а разом з тим і сприяють досягненню прагматичних впливів, а саме належної оцінки та підтримки.

Дисфемізм подекуди працює на роздмухування конфлікту серед комунікантів, спричиняє видозміни у сприйнятті навколишнього світу, системи цінностей: *За ці декілька років помаранчевого правління була **зруйнована** (насправді “змінена”. – О.П.) вся договірна база між Україною та Росією [В.Янукович; 3,20.01.09]; Ми бачимо, що цей **спектакль** (“невиразний політичний процес”. – О.П.), який почався з 2005 року, продовжується, і ситуація дедалі погіршується [В.Янукович; 3,05.02.09]; Сьогодні український народ повинен знати, що народні депутати, яких він обрав, підтримують владу, яка **заганяє** (фактично “призведе”. – О.П.) країну у **глухий кут** (безвихідь. – О.П.) [В.Янукович; 3,30.01.09].* Як бачимо серед складників евфемістичного перейменування можна вирізнити ще один зі способів евфемізації мовлення – метафору як один з найкращих засобів затемнення або ж прикрашання явища, предмета. Вона чи не найбільше увиразнює оцінний суб’єктивний конотат адресанта, віддзеркалює особисте відношення до номінованого явища.

Дисфемізовані одиниці повсякчас відображають суб’єктивні уявлення комунікантів про політичну реальність, тим самим підкреслюючи свою протипагу цьому: *Це що у нас **сталінізм** (“репресії”, де простежується очевидний натяк на першу особу у її незаконності дій. – О.П.) знову повертається?; Ми вчасно відзнаки тим, хто набрався мужності і зробив все, що необхідно для держави, незважаючи на **злочинний тиск, репресії, злочинні доручення** (натяк на використання президентом брутальних “методів управління” державою. – О.П.) і забезпечив Україну природним газом за дуже поміркованою ціною, розмитнив цей газ і доніс його до людей [Ю.Тимошенко; 7,05.03.09].* Насправді ж остаточного рішення у питанні власності “РосУкрЕнерго” на 11 млрд. кубометрів природного газу немає, але вживання грубих, зневажливих виразів на адресу провладної верхівки дає власну оцінку певним діям у контексті подій в Україні.

Детальне вивчення мовленнєвої поведінки українського політикуму допомагає виявити імпліцитно виражені несвідомі настанови комунікантів, їхні пріоритети у боротьбі за політичну владу: *А **інститут стабільності**, яким раніше був **інститут президентства**, (президент як гарант Конституції, як гарант стабільності. – О.П.) сьогодні **виключений із гри** (виключений з реальної сфери впливу на ті чи інші події у країні. – О.П.) [В.Ющенко; 5,23.02.09].* Уже наведений оприлюднений факт (за допомогою метафори, яка відображає індивідуальне сприйняття соціальної дійсності) є способом подолання проблемної ситуації, яка для іншого, навпаки, є пріоритетом: *Уряд залишається **островом стабільності**, яким був до сьогодні [Ю.Тимошенко; 7,05.03.09].*

Характерне для опозиційних кіл дисфемістичне наповнення у провідній верхівці є лише намаганням спрямовувати розвиток подій до бажаних результатів, що насправді зумовлює до розбалансування влади та невизначеності політичного стану в країні.

Саме слово, стає настільки вагомим у сучасному українському політичному дискурсі, що навіть випадок з назвою коаліційної угоди між БЮТ та Нашою Україною у грудні 2009 року (у якій були присутні слова “стабільність та порядок”, традиційні, за визначенням більшості, Партії Регіонів) спричинили політичний колапс: “Наша Україна” звинуватила БЮТ у неукладеній угоді з Партією Регіонів з програмою, яка була запропонована опісля її (“Нашій Україні”).

Сьогодні інформація є набагато більш дієвою зброєю ніж будь-що, і правильно проінтерпретувати та вчасно зреагувати стає подекуди вирішальним кроком у політико-соціальній дійсності. Відзначимо що наведений ілюстративний матеріал невичерпний і представляє зразки доступної та відомої загалу тематики політичної дійсності. Така тема потребує ґрунтовніших наукових розвідок і цей короткий екскурс є лише першою спробою усвідомити та узагальнити розуміння явища евфемії в сучасному українському політичному дискурсі, що полягає у розпізнанні прийомів мовної маніпуляції.

Проведене коротке дослідження є лише підтвердженням тому, що в боротьбі за політичні дивіденти, а особливо у період наближення виборчої кампанії, політична верхівка країни не гребує втілювати у життя тезу М.Рильського: СЛОВО – ЦЕ НАША ЗБРОЯ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бесонова Л.Е. Нові лінгвополітичні дослідження в Україні [Електронний ресурс]: Політична лінгвістика. – Випуск (1)21. – Єкатеринбург, 2007. – С. 18-22 // Русский филологический портал. – Общее языкознание. – Политическая лингвистика и лингвистическая экспертиза. – Режим доступа до стат.: <http://www.philology.ru/linguistics1/bessonova-07.htm>

2. Будаєв Е.В. Сучасна політична лінгвістика [Електронний ресурс]/ Е.В.Будаєв, А.П.Чудинов. – Єкатеринбург. – 2006. – С. 37// Русский филологический портал. – Общее языкознание. – Политическая лингвистика и лингвистическая экспертиза.– Режим доступу до підруч.: www.philology.ru/linguistics1/budaev-chudinov-06a.htm
3. Віктор ЯНУКОВИЧ. Персональний інформаційний сервер [Електронний ресурс]/Режим доступу до сайту.: <http://www.ya2008.com.ua>
4. Динаміка політичних процесів у сучасній Україні [Електронний ресурс]/ Режим доступу до стат.: http://www.niss.gov.ua/book/Krizachenko/GI-8_cnv.htm
5. Офіційне представництво Президента України [Електронний ресурс]/Режим доступу до сайту.: <http://www.president.gov.ua>
6. Серажим К. Евфемізація у політичному дискурсі [Електронний ресурс]/ Електронна бібліотека Інституту журналістики. – Стиль і текст. – Випуск 5. – Режим доступу до стат.: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1486>
7. “Юлія Тимошенко” – персональний сайт [Електронний ресурс]/ Режим доступу до сайту.: <http://www.tymoshenko.com.ua>

The article deals with the one of pragmatic approaches in the modern ukrainian political discourse. On the examples it is considered the essence of euphemisms and dysphemisms and summarizes its most interesting characteristics.

Key words: political discourse, euphemisms, dysphemism, intentions, essence, manipulation, interesting

Т. Ф. Семашко

ДЕФІНІЦІЯ ЛЕКСИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

Сучасний стан розвитку мовознавчої науки характеризується посиленням інтересом до проблем семантичної структури слова та лексико-семантичних процесів, оскільки лексико-семантичний рівень мови є найбільш чутливим до усіх зрушень у соціумі та мовній свідомості її носіїв. Проблеми лексичної семантики в різний час і за допомогою різних методів розглядали як українські, так і зарубіжні мовознавці (О.О. Потебня, Л.О. Булаховський, Л.А. Лисиченко, О.О. Тараненко, М.П. Кочерган, В.І.Кодохов, В.О. Звєгінцев, А.А. Уфимцева, Ю.Д. Апресян, В.Г. Гак, В.Н. Телія, О.О.Селіванова та ін.).

Помітною тенденцією в сучасних семантичних студіях є розширення дослідницької парадигми – від структурної до когнітивної, що зумовлено її антропологічним характером: мова розглядається не тільки і не стільки як об'єктивно існуюча система, але й як світ людини (соціуму) з характерною для неї системою цінностей.

Найскладнішою у лінгвістиці є проблема визначення слова та з'ясування сутності його лексичного значення.

Розуміння мови як системи, «де ніщо нічого не означає само по собі згідно зі своїми природними якостями, але де все має значення внаслідок залежності від цілого» [2, 25], зумовлює тлумачення слів як матеріальних одиниць мови, які пов'язуються між собою за певними законами. Використання закону щодо окремого слова залежить від його місця у системі, адже цілісність системи утворюється ієрархічним упорядкуванням окремих елементів, а елементи, в свою чергу, залежать від усієї системи.

Як зазначає А.А. Уфимцева, мова може функціонувати тільки завдяки тому, що між її елементами існують зв'язки, які й визначають ці елементи. Тобто місце окремого елемента в системі визначає його роль і зміст, а значення цілого визначається зв'язками його складових частин [21, 11]. Щодо елементів або складових частин мови, то традиційно ними вважаються слова, основною характеристикою яких у системі є їх знаковість. Щоб усвідомити реальне існування слова і дати йому наукове визначення, виділяється одна з його диференційних ознак: лексичне значення.

На сьогодні у лінгвістиці не існує загальноприйнятого визначення поняття «значення», яке задовольняло б усіх. Велика кількість точок зору свідчить про складність і багатогранність поняття «лексичне значення». Концепції досліджень то заперечуючи, то доповнюючи одна одну, призводять до того, що сформулювати загальноприйняте визначення значення неможливо. Для його об'єктивного пізнання слід враховувати різні погляди.

У пропонованій розвідці на матеріалах праць українських і зарубіжних мовознавців представлено різнобічні погляди на сутність лексичного значення слова як інваріанта інформації, зроблено спробу дослідити проблему визначення значення, а також пропонується авторська дефініція лексичного значення слова.

Значення – одна з найбільш складних не лише лінгвістичних, але й логічних, психологічних та філософських категорій. У процесі формування лексичного значення беруть участь та знаходять відображення не тільки система мови, а й мислення та навколишня дійсність. При аналізі концепцій значення лінгвісти синтезують різні погляди у певний напрямок, створюючи загальні класифікації точок зору.

Труднощі й розбіжності у тлумаченні значення багато в чому зумовлені ще й тим, що значення належить до сфери явищ, які не піддаються прямому спостереженню: лінгвіст змушений тільки через зіставлення і різні наукові міркування скласти собі про нього поняття. Саме цим пояснюється поширена концепція синтагматичного релятивізму. Згідно з нею, значення слова трактують як його «вживання та близьке застосування» [4, 39], наголошуючи на потенційній його сполучуваності (валентності) з іншими словами [6, 130]. Не можна не погодитися з критикою такого визначення значення Р.О. Будаговим, який із цього приводу зауважує: «Виходить, що значення слова — це лише його відношення до інших слів. Субстанція слова не виявляється, значення і відношення отожднюються. Тим самим знімається проблема взаємодії значень і відношень, у системі яких наявне кожне з цих значень» [3, 9]. На його думку, приймаючи концепцію синтагматичного релятивізму, довелось би погодитись, що проблеми «значення і сполучуваність» (ширше – «слово і контекст»), яку вважає центральною більшість авторитетних лінгвістів, не існує. Насправді сполучуваність є важливим мовним показником значення слова, а не власне значенням [3, 12].

У мовознавстві існує кілька підходів до визначення поняття «значення»: семантичний, структурний, референційний та концептуальний.